

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 456/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti Z., s. r. o., B., a spoločnosti N., Britské panenské ostrovy, zastúpených JUDr. F. N., pre namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 2 Er/1043/2008-158 z 30. júna 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti Z., s. r. o., a spoločnosti N. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2011 doručená sťažnosť spoločnosti Z., s. r. o., B., a spoločnosti N., Britské panenské ostrovy (ďalej aj „sťažovateľka v 1. rade“, „sťažovateľka v 2. rade“ alebo spolu „sťažovateľky“), zastúpených JUDr. F. N., pre namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, § 1 ods. 1 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky (ďalej len „ústavný zákon“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 Er/1043/2008-158 z 30. júna 2011.

Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že okresný súd na základe platobného výmeru č. 769/2005 z 25. mája 2005 vydaného správcom konkurznej podstaty P. (ďalej len „úpadca“), poverením č. 5601 026331 z 31. júla 2008 poveril súdneho exekútora vykonaním exekúcie, predmetom ktorej bolo vymoženie sumy 443,90 € s príslušenstvom ako dlžnej pohľadávky zo zákonného poistenia na zdravotnom poistení od povinného – J. G., J. B., Z..

Sťažovateľka v 1. rade nadobudla predmetnú pohľadávku na základe zmluvy o postúpení pohľadávok uzatvorenej so správcom konkurznej podstaty úpadcu 7. júla 2005.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom č. k. 4 Obo 52/2009-350 z 21. júna 2011 vyslovil záver, že predmetná zmluva o postúpení

pohľadávok je platná, a teda (okrem iných aj) predmetná pohľadávka je spôsobilá postúpenia, resp. jej postúpenie nie je v rozpore so zákonom.

Pred rozhodnutím najvyššieho súdu sťažovateľka v 1. rade na základe zmluvy o postúpení pohľadávok z 27. apríla 2011 predmetnú pohľadávku postúpila sťažovateľke v 2. rade.

Dňa 6. mája 2011 právny zástupca sťažovateľky v 1. rade podal okresnému súdu „návrh na zmenu účastníka konania na strane oprávneného“, v ktorom „oznámil... skutočnosti, na základe ktorých malo dôjsť k prevodu práv a povinností vyplývajúcich z exekučného titulu“.

Okresný súd uznesením č. k. 2 Er/1043/2008-158 z 30. júna 2011 zmenu účastníka konania na strane oprávneného nepripustil.

Sťažovateľky v sťažnosti namietajú, že okresný súd rozhodoval v rozpore so zákonom, v dôsledku čoho došlo k porušeniu ich základného práva na spravodlivý súdny proces a základného práva vlastniť majetok. Podľa ich názoru predmetná pohľadávka medzi pohľadávkami, ktoré nemôžu byť postihnuté výkonom rozhodnutia, nepatrí a je jednoznačne spôsobilá byť predmetom žalobného súdneho konania. Sťažovateľky tvrdia, že okresný súd sa náležite nevysporiadal s otázkou posúdenia postúpiteľnosti pohľadávky, a napadnuté rozhodnutie okresného súdu považujú za arbitrárne a ústavne neudržateľné.

Sťažovateľky žiadajú, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že uznesením okresného súdu č. k. 2 Er/1043/2008-158 z 30. júna 2011 boli porušené ich základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, § 1 ods. 1 ústavného zákona, základné právo podľa čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Taktiež žiadajú, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby sťažovateľkám priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí

relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 299/07).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo v samotných rozhodnutiach došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) alebo porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

K porušeniu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu, resp. analogického práva na spravodlivý proces podľa dohovoru by mohlo dôjsť rozhodnutím všeobecného súdu nielen tým, ak by tento fakticky odňal možnosť komukoľvek domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde (napr. II. ÚS 8/01), ale aj tým, ak by tento súd rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia (napr. I. ÚS 241/07), alebo vtedy, ak by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. III. ÚS 264/05).

Podstatou námietok sťažovateľiek bolo tvrdenie o porušení ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, § 1 ods. 1 ústavného zákona, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 2 Er/1043/2008-158 z 30. júna 2011, ktorým nepripustil zmenu účastníka konania na strane oprávneného (z dôvodu postúpenia pohľadávky sťažovateľkou v 1. rade sťažovateľke v 2. rade). Podľa ich názoru okresný súd rozhodol v rozpore so zákonom a uvedené rozhodnutie je arbitrárne a ústavne neudržateľné.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia okresného súdu okrem iného vyplýva:

„... Predmetná postupovaná pohľadávka mala vzniknúť Platobným výmerom P..., vydaného JUDr. T. K., správcom konkurznej podstaty úpadcu pod číslom 769/05 dňa 25. 05. 2005. Podľa uznesenia tunajšieho súdu č. k. 2 Er/1043/2008-89 ide o pohľadávku nulitnú (neexistujúcu), nakoľko vydanie platobného výmeru správcom konkurznej podstaty je nulitný akt, keďže tento bol vydaný správcom konkurznej podstaty ako nepríslušným orgánom na jeho vydanie. Správca majetku konkurznej podstaty nie je oprávnený vydávať individuálne právne akty, ktoré sú exekučným titulom v zmysle ustanovení § 41 Exekučného poriadku...

Súd okrem vyššie uvedeného poukazuje aj na ďalší dôvod, pre ktorý nemožno návrhu oprávneného vyhovieť. Podľa ustanovenia § 37 ods. 3 Exekučného poriadku, návrh na pripustenie zmeny účastníkov podáva súdny exekútor a nie oprávnený či iný účastník konania. Ak nastanú skutočnosti, na ktorých základe dochádza k prevodu práv a povinností vyplývajúcich z exekučného titulu, sú účastníci konania povinní bez zbytočného odkladu písomne oznámiť tieto skutočnosti exekútorovi. V danom prípade bol návrh podaný právnym zástupcom oprávneného a nie súdnym exekútorom.“

Ústavný súd zistil, že proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2 Er/1043/2008-89 z 19. apríla 2011, ktorým bola exekúcia z dôvodu zistenia nulity exekučného titulu (t. j. platobného výmeru vydaného správcom konkurznej podstaty úpadcu) zastavená, podala sťažovateľka v 1. rade 6. mája 2011 odvolanie, o ktorom dosiaľ nebolo rozhodnuté.

Z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. 3 M Cdo 20/2008, 5 Cdo 109/2010, 4 Cdo 11/2011) vyplýva, že

„Správca konkurznej podstaty bez ďalšieho nenadobúda postavenie orgánu verejnej správy s rozhodovacou právomocou v zmysle právomocí vydávať akty aplikácie práva, má iba právo a povinnosť vykonať všetky nevyhnutné a potrebné právne úkony (napr. podať žalobu, opravné prostriedky a iné) v záujme uspokojenia pohľadávok úpadcu. Postavenie orgánu verejnej správy by mohlo byť správcovi konkurznej podstaty dané len právnou úpravou, ktorá by expressis verbis takúto právomoc správcovi konkurznej podstaty priznávala. Pokiaľ takúto právnú úpravu právny poriadok neobsahuje, správca majetku konkurznej podstaty nie je oprávnený vydávať individuálne právne akty, ktoré sú exekučným titulom v zmysle ustanovenia § 41 Exekučného poriadku...

Súd sa pri skúmaní toho, či rozhodnutie je vykonateľné zaoberá predovšetkým tým, či sa jedná o rozhodnutie, ktoré možno vykonať podľa Exekučného poriadku, a či rozhodnutie je vykonateľné po formálnej ako aj materiálnej stránke. Ide pritom o predpoklady, ku ktorým súd prihliada z úradnej povinnosti. Súčasťou týchto predpokladov je, že exekučný titul bol vydaný orgánom vybaveným právomocou na vydanie takéhoto rozhodnutia. Ak takáto právomoc chýba, ide o právny akt nulitný, pri ktorom sa pre účely exekučného konania neuplatňuje princíp jeho správnosti ale naopak, má to za následok, že takéto rozhodnutie nie je možné vykonať. Nie je totiž aktom verejnej moci (aktom aplikácie práva). Nulitný akt nikoho nezaväzuje a hľadá sa naň akoby neexistoval.

Vychádzajúc z uvedeného treba aj na vydanie platobného výmeru správcom konkurznej podstaty v danej veci hľadiť ako na nulitný akt. Toho dôsledkom je, že v preskúmvanej veci absentuje exekučný titul pre vykonanie exekúcie. Pokiaľ ide o právne dôsledky nulitného aktu dovolací súd poukazuje na zaužívanú rozhodovaciu prax vychádzajúcu z rozhodnutí uverejnených v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 56/1995, č. 70/1998, č. 72/1998 a č. 58/1997, z ktorého vyplýva záver, že výkon rozhodnutia je neprípustný, ak je exekučný titul nulitným právnym aktom.“

V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že v minulosti už viackrát rozhodoval (napr. I. ÚS 65/2010, III. ÚS 35/2010, III. ÚS 86/2010 a iné) o sťažnostiach sťažovateľky v 1. rade smerujúcich proti rozhodnutiam všeobecných súdov, ktorými bola exekúcia

z dôvodu zistenia nulity exekučného titulu vyhlásená za neprípustnú a zastavená, preto s odkazom na odôvodnenie svojich skorších uznesení konštatuje, že všeobecný súd v rámci exekučného konania je oprávnený skúmať správne rozhodnutie označené v exekučnom konaní ako exekučný titul, a to práve len z hľadiska, či nejde o nulitný správny akt, ktorý nevyvoláva žiadne právne účinky. Bez existencie relevantného exekučného titulu nemožno exekúciu vykonať, čo je dôvodom na vyhlásenie exekúcie za neprípustnú a jej zastavenie.

Vychádzajúc z uvedených záverov všeobecných súdov, ako aj zo stabilnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľiek nezistil žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by uznesenie okresného súdu č. k. 2 Er/1043/2008-158 z 30. júna 2011, ktorým nepripustil zmenu účastníka konania na strane oprávneného, bolo možné považovať za ústavne neakceptovateľné, a teda vyžadujúce korekciu ústavného súdu spočívajúcu v zásahu do rozhodovacej činnosti okresného súdu.

V danom prípade bolo predmetom konania rozhodovanie okresného súdu o návrhu sťažovateľky v 1. rade na zmenu účastníka (exekučného) konania na strane oprávneného za stavu, keď okresný súd uznesením č. k. 2 Er/1043/2008-89 z 19. apríla 2011 (ktoré dosiaľ nenadobudlo právoplatnosť) rozhodol o zastavení exekúcie z dôvodu zistenia nulity exekučného titulu, a nie rozhodovanie o platnosti/neplatnosti postúpenia pohľadávky. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, okresný súd zmenu účastníka konania na strane oprávneného nepripustil jednak z dôvodu zistenia nulity exekučného titulu, a tiež z dôvodu, že takýto návrh je v zmysle § 37 ods. 3 Exekučného poriadku oprávnený podať len súdny exekútor. Je nepochybné, že v danom prípade bolo exekučné konanie vedené na základe exekučného titulu – platobného výmeru správcu konkurznej podstaty úpadcu, a nie na základe zmluvy o postúpení pohľadávok. Z tejto skutočnosti podporenej judikatúrou najvyššieho súdu (a ústavného súdu) vychádzal aj okresný súd, preto jeho rozhodnutie o nepripustení zmeny účastníka konania z dôvodu zistenia nulity exekučného titulu nemožno považovať za arbitrárne, resp. zjavne neodôvodnené. Paradoxne, sťažovateľky porušenie svojich základných práv a slobôd nespájajú s nepripustením takejto zmeny pre podanie návrhu sťažovateľkou v 1. rade ako „neoprávnenou osobou“. Možno teda predpokladať, že sťažovateľky s nepripustením zmeny

účastníka konania z dôvodu, že takýto návrh nepodal súdny exekútor, súhlasia, a teda takýto záver okresného súdu považujú za ústavne akceptovateľný.

Ústavný súd dospel k záveru, že nezistil žiadne okolnosti, ktoré by nasvedčovali možnosti porušenia základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím okresného súdu, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Totožný záver prijal ústavný súd aj vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, pretože absencia porušenia princípov spravodlivého súdneho konania vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľky hmotnoprávneho charakteru, medzi ktoré toto právo nepochybne patrí (obdobne napr. III. ÚS 27/08).

V súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny sťažovateľky namietali aj porušenie § 1 ods. 1 ústavného zákona. Uvedená právna norma predstavuje všeobecné interpretačné pravidlo, ktoré je možné aplikovať len v súvislosti s namietaním porušenia konkrétneho základného práva uvedeného v listine. Keďže ústavný súd porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny nezistil, nemohlo dôjsť ani k porušeniu označeného interpretačného pravidla.

Pokiaľ sťažovateľka namietala porušenie „základného práva“ podľa čl. 46 ods. 4 ústavy, ústavný súd poznamenáva, že obsahom tohto ustanovenia ústavy nie je základné právo, ale len povinnosť štátu upraviť podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane zákona.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľiek v nej uvedených nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2011